

การพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบุง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
DEVELOPMENT OF TEACHER PROFESSIONAL OF STUDENT ASSISTANCE SYSTEM OF
BAN BUNG SCHOOL UNDER THE OFFICE MUKDAHAN PRIMARY

กิตยาภรณ์ สนธิพงษ์*
 รองศาสตราจารย์ ดร.ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์**
 ดร.วรกัญญาพิไล แกะระหัน***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) หาแนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) ติดตามผลของการพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยผู้ร่วมวิจัยจำนวน 11 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 51 คน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดำเนินการ 2 วนรอบ แต่ละวนรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน ขั้นการปฏิบัติการ ขั้นการสังเกตการณ์ และขั้นสะท้อนกลับ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบบันทึกรายงานการประชุม และแบบนิเทศภายใน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละความก้าวหน้า

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพและปัญหาในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านบุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร

1.1 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนรายบุคคล ยังขาดระบบระเบียบและไม่เป็นปัจจุบัน ครูที่ปรึกษายังไม่เห็นความสำคัญการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนน้อย

1.2 ปัญหาในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพบว่า ครูที่ปรึกษาขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ทั่วถึงทุกกลุ่มโดย กิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาเด็กนักเรียนยังไม่มีหลากหลายขาดการนิเทศภายในที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ ทำให้ครูไม่สามารถช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหารใช้แนวทางการพัฒนา 3 แนวทาง ประกอบด้วย

1) การศึกษาดูงาน 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ และ 3) การนิเทศภายใน

คำสำคัญ : การพัฒนาศักยภาพครู, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** กรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านโนนสังข์ศรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร

3. ผลการพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย จำนวน 11 คน และเห็นความสำคัญของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เกิดความรู้ความเข้าใจ และเกิดทักษะในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถดำเนินงานและปฏิบัติตามขั้นตอนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถป้องกัน แก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนภายในโรงเรียนบ้านบุงได้อย่างทั่วถึง ครูเข้าใจบทบาทของผู้ดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างดี

ABSTRACT

The purposes of this action research were : 1) to investigate the states and problems of the students' care and supporting system, 2) to find out guidelines to develop the teachers' competence in the students' care and supporting system, and 3) follow up a development of the teachers' potential in the students' care and supporting system at Ban Bung School under the Office of Mukdahan Primary Educational Service Area. The target group consisted of the researcher, 11 co-researchers and 51 informants. The action research consisting of 4 steps : planning, action, observation and reflection was utilized. The instruments used were a form of interview, a set of questionnaires, tests, a meeting report, and a form of supervision. Statistics utilized included mean, percentage, and standard deviation (SD).

The findings were as follows:

1. The states and problems in the students' care and supporting system at Ban Bung School under the Office of Mukdahan Primary Educational Service Area were:

1.1 The states in the students' care and supporting system revealed that the individual student lacked regulation and was usually absent, the teachers did not pay attention to the students' care and supporting system, parents/guardians and community rarely participated in the students' care and supporting system.

1.2 The problems in the students' care and supporting system, revealed that the teachers faced a lack of knowledge and understanding of the students' care and supporting system in every group ; the activities to develop the students were not diverse ; supervision was not continuous and systematic; and the teachers could not help the students with behavior at risk effectively.

2. The guidelines for the teachers' potential development in the students' care and supporting system consisted of 1) a study tour 2) a workshop, and 3) internal supervision.

3. The evaluation of the teachers' potential development in the students' care and supporting system showed that the researcher and 11 co-researchers recognized the importance of the students' care and supporting system, and obtained more knowledge and understanding on the students' care and supporting system, were able to do and follow the steps of the students' care and supporting system, could prevent and solve the problems for the students in every group. The teachers understood the role monitoring.

Keywords : Teachers' Potential , The Students' Care and Supporting System.

ภูมิหลัง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้ปีการศึกษา 2557-2558 เป็น “ปีแห่งการดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียน” เน้นให้โรงเรียนให้การดูแลช่วยเหลือ นักเรียนตามกระบวนการ 5 หลักของระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนไปปรับใช้ชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม ครูผู้ปกครอง และนักเรียนร่วมกันเรียนรู้ปัญหา และแสวงหาแนวทางในการป้องกัน แก้ไขปัญหา พฤติกรรมนักเรียนด้วยแนวคิดและวิธีการที่สร้างสรรค์ ผู้บริหารโรงเรียนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสามารถบูรณาการเข้าระบบอื่นๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียน มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็ง ปลอดภัยจากการใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ โรงเรียนแต่ละแห่งมีความคิดริเริ่ม วิธีการและนวัตกรรมใหม่ๆ ในการพัฒนาส่งเสริม ป้องกัน แก้ไข และดูแลช่วยเหลือนักเรียน เขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่งมีฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือเป็นปัจจุบัน มียุทธศาสตร์ มาตรการและแนวทางในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่เป็นเอกภาพ โรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษามีเครือข่ายความร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกด้าน ในสังคมมีทัศนคติและมีความเชื่อที่ถูกต้องตรงกันว่าเด็กไม่ใช่ปัญหาของสังคม แต่ปัญหาของสังคมส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็ก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13, 2557, หน้า 3)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการจัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน (ฉก.ช.น.สพฐ) และให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่งประกาศจัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน (ฉก.ช.น.สพป/สพม) ทั่วประเทศ จำนวน 226 ศูนย์เพื่อการปฏิบัติงานคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียนให้ได้รับโอกาสจากระบบการศึกษาอย่างเต็มที่และมีคุณภาพ เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยสู่มาตรฐานสากล ภายในปี 2563 บนพื้นฐานของความเป็นไทย ลดความเสี่ยงจากการออกกลางคันโดยระบบการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่เข้มแข็ง เพื่อสนับสนุนสร้างความรู้ความเข้าใจ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้บริหารและครูในทุกสถานศึกษาและเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ให้เข้ามามีส่วนร่วมเฝ้าระวังปัญหาของเด็กและเยาวชนอย่างรอบด้าน ระบบดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียน เป็นการส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาให้แก่เด็กนักเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556, หน้า 14)

จากรายงานวิจัยการศึกษาและปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น พบว่า ยังมีเด็กจำนวนมากไม่ได้รับการดูแลที่ได้มาตรฐานของความเป็นมนุษย์ เด็กถูกใช้ในทางที่ผิด มีการแสวงหาประโยชน์จากเด็กโดยไม่ชอบธรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ยังมีการละเมิดสิทธิเด็กน่านับการ ดังที่ปรากฏเป็นข่าวทางสื่อสารมวลชนอย่างต่อเนื่อง ปรากฏการณ์ดังกล่าว ทำให้เด็กขาดโอกาสในการเจริญเติบโตที่เป็นพลเมืองดีของสังคม ดังนั้นจึงถึงเวลาแล้วที่ทุกส่วนของสังคมโดยเฉพาะสถานศึกษาควรให้ความรู้ ความเข้าใจ แก่บุคลากร ครู ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรง ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปเพื่อพัฒนา ช่วยเหลือ นักเรียนในทุกด้าน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปเพื่อการดำรงซึ่งสิทธิศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่เกิดมาพร้อมเด็กทุกคน และกฎหมายรับและสิทธินี้ควรได้รับการยอมรับและปกป้องคุ้มครองจากผู้ใหญ่และคนในสังคมทุกคนได้รวมพลังผลักดันระบบดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนให้เป็นกระบวนการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิเด็กที่ได้ขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพและครบวงจร ทั้งนี้เพื่อสร้างสรรค์อนาคตของเด็กซึ่งเป็น

ตัวแทนของชุมชน สังคม ประเทศชาติ และโลกทั้งหมด ให้ดำเนินชีวิตด้วยความเป็นวิถีแห่งสันติสุขที่ยั่งยืนสืบไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551, หน้า 12-15)

รายงานผลการปฏิบัติงานฝ่ายส่งเสริมกิจการนักเรียน ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนบ้านบึงอำเภอนองสูง พบว่า ผลการประเมินการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านผลผลิต ระดับคุณภาพดี ด้านกระบวนการ ระดับคุณภาพ พอใช้ และด้านปัจจัย ระดับคุณภาพ พอใช้ โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ระดับคุณภาพ พอใช้ ในคราวการประชุมประจำเดือนมีนาคม 2557 ในที่ประชุมได้อภิปรายถึงสาเหตุ ด้านผลผลิต นักเรียนอยู่ในกลุ่มเสี่ยง หรือมีปัญหาไม่เข้าเรียน หรือไม่สามารถติดตามได้ ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหา นักเรียนให้ข้อมูลไม่ตรงกับสภาพจริง ด้านกระบวนการ แผนการดำเนินงานไม่ชัดเจน ครูที่ปรึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจขั้นตอนการดำเนินงาน คู่มือเอกสาร สื่อในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอการประชาสัมพันธ์ไม่ครอบคลุมการดำเนินการ และกำกับติดตามไม่ต่อเนื่อง ครูที่ปรึกษายังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงาน และไม่นำข้อมูลที่ได้มาใช้แก้ไขพัฒนานักเรียนอย่างจริงจัง ประกอบกับในปีการศึกษา 2557 นักเรียนมีปัญหาด้านยาเสพติด ความประพฤติที่ไม่เหมาะสมกับวัย และปัญหาด้านการเรียนอยู่ในระดับที่ต้องเร่งแก้ไข นอกจากนี้ นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติยังไม่ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน และแนวทางแก้ไขปัญหา มติที่ประชุมเสนอให้มีการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้วยวิธีการศึกษาเอกสาร การอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดให้มีบุคคลหลักรับผิดชอบอย่างชัดเจน และให้มีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าร่วมดำเนินการซึ่ง ครูส่วนมากมีความเห็นว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะส่งผลดีต่อนักเรียนโดยตรงทั้งด้านการเรียน ความประพฤติ สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน และอยู่รวมกันกับคนอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (โรงเรียนบ้านบึง, 2556, หน้า 45)

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี
3. เพื่อติดตามผลของการพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี

ความมุ่งหมายของการวิจัย

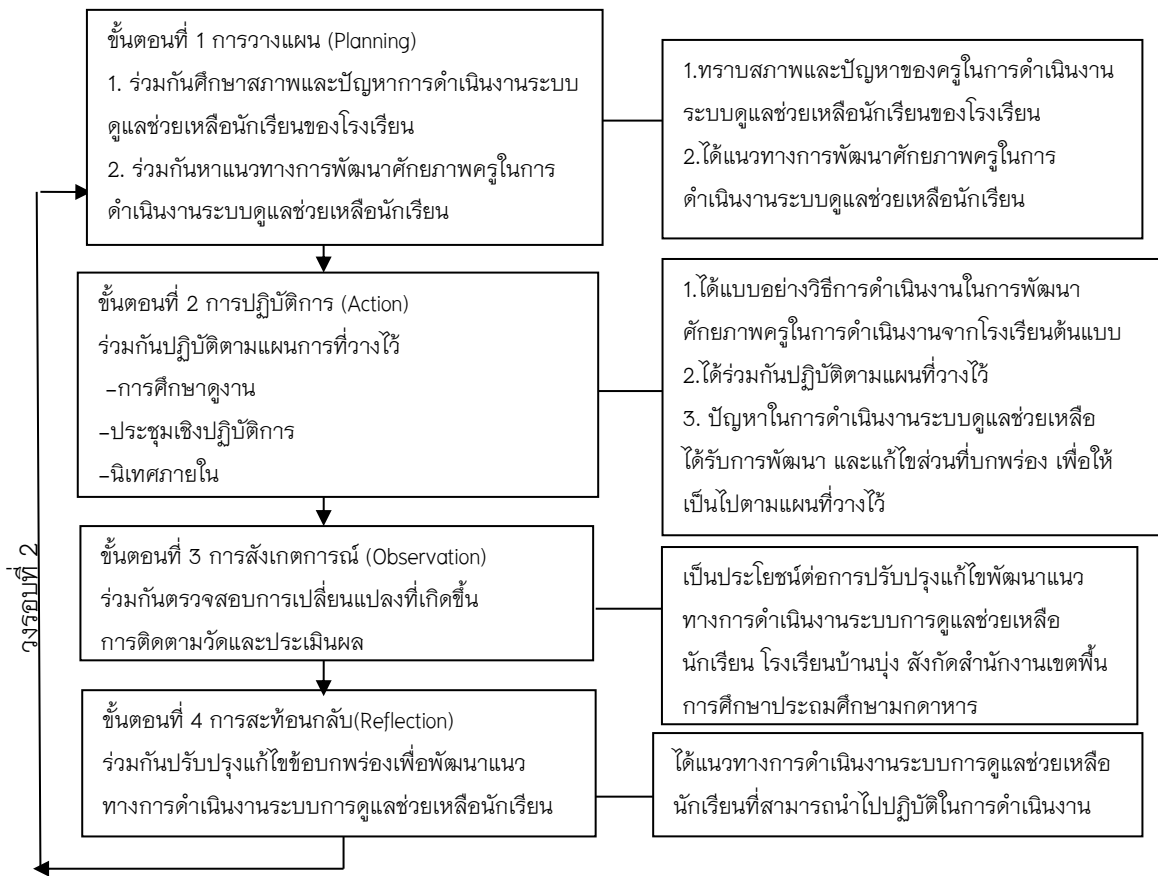
การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี

3. เพื่อติดตามผลของการพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ Kemmis and Mc Taggart (1988, p.169-170 อ้างถึงในองอาจ นัยพัฒน์, 2554, หน้า 302-303) ได้จำแนกกิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1.การวางแผน (Planning) 2.การปฏิบัติการ (Action) 3.การสังเกตการณ์ (Observation) และ 4.การสะท้อนกลับ (Reflection และระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2552, หน้า 18 รายละเอียดดังภาพประกอบ 1



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินวิจัย

การพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการและให้ความสำคัญกับการศึกษาข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย

1.1 ผู้ร่วมวิจัย จำนวน 11 คน ประกอบด้วย ครูที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จำนวน 2 คน ครูที่ปรึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 6 คน ครูที่ปรึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 3 คน

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 51 คนประกอบด้วย นักเรียน จำนวน 20 คนประกอบด้วย หัวหน้าห้อง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 6 คนหัวหน้าห้อง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 3 คน ตัวแทนนักเรียนในคณะกรรมการนักเรียน จำนวน 11 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 20 คน คณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนบ้านบึง จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 5 ประเภท ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสอบถาม 3) แบบทดสอบก่อน-หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ 4) แบบนิเทศภายใน และ 5) แบบบันทึกการประชุม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอลงหนังสือจากสำนักงานโครงการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เสนอผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เพื่อขออนุญาตในการทำวิจัย การพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และขอความอนุเคราะห์ให้ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตลอดจนให้ครูประจำชั้น เป็นกลุ่มผู้ร่วมวิจัย

2. ผู้ร่วมวิจัย ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การปฏิบัติการ (Action) 3) การสังเกตการณ์ (Observation) และ 4) การสะท้อนกลับ (Reflection)

3. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ร่วมกันดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้เครื่องมือประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบบันทึกการประชุม และแบบนิเทศภายใน เก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมต่างๆที่ครูประจำชั้น และผู้ที่เกี่ยวข้องตามกระบวนการและขั้นตอนของการพัฒนา แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่าร้อยละ และค่าร้อยละความก้าวหน้า

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (Index of Consistency: IOC และ หาค่าร้อยละความก้าวหน้า

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร พบว่า

1.1 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร พบว่า การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนรายบุคคล การจัดทำแบบฟอร์ม

การจัดเก็บเอกสารที่ใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ยังขาดระบบระเบียบ และ ไม่เป็นปัจจุบัน ครูที่ปรึกษายังไม่เห็นความสำคัญการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ได้รับข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากครูที่ปรึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนส่วนใหญ่แล้ว ยังมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนน้อย การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาไม่ได้ให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

1.2 ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ทั่วถึงทุกกลุ่มโดย เฉพาะกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหา ยังไม่มีผู้เชี่ยวชาญในการให้คำแนะนำการดำเนินงานที่ถูกต้อง ขาดการมีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสารระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียน ในการหาข้อมูล หาสาเหตุ และแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ ของนักเรียน ขาดการนิเทศภายในที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ มีกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนานักเรียนยังไม่มี ความหลากหลายตามความสนใจของนักเรียน

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ตามขั้นตอนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย

2.1 การศึกษาดูงาน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้กำหนดการศึกษาดูงานที่โรงเรียนป่าไร่ประชาศรัทธา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เพื่อศึกษาตัวอย่างแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระยะเวลา 1 วัน

2.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ระยะเวลา 2 วัน

2.3 การนิเทศภายใน เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือ ตามกำหนดการนิเทศ ในขณะที่ครูดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมี ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เป็นผู้นิเทศ

3. ผลการพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบุง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า

3.1 การศึกษาดูงาน

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้ไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนโรงเรียนป่าไร่ประชาศรัทธา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ได้รับประสบการณ์ตรงจากการได้เห็นแบบอย่างการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีความประทับใจ และเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงาน รูปแบบของกิจกรรม สามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนบ้านบุงได้

3.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ

จากการเข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้ร่วมวิจัยเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากการใช้แบบทดสอบจำนวน 30 ข้อ ก่อนการประชุมเชิงปฏิบัติการ ระดับความรู้ความเข้าใจของผู้ร่วมวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.09 คิดเป็นร้อยละ 63.64 ส่วนคะแนนเฉลี่ยการทดสอบหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการเท่ากับ 27.91 คิดเป็นร้อยละ 93.03 มีค่าร้อยละเพิ่มขึ้น 29.44 และต้องการคำแนะนำ และความช่วยเหลือในขณะการพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงต้องรับการนิเทศภายใน จากผู้นิเทศที่มีความเชี่ยวชาญเพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพ

3.3 การนิเทศภายใน

ผลการดำเนินงานในวงรอบที่ 1 ครูมีความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกรอบการศึกษา 5 ขั้นตอน ผู้ร่วมวิจัยได้ลงมือปฏิบัติพร้อมทั้งประเมินการดำเนินงาน แต่เมื่อร่วมกันพิจารณาสะท้อนผลการดำเนินงานแล้ว พบว่า ยังต้องได้รับการพัฒนางานทั้ง 5 ขั้นตอน อีกทั้งระยะเวลาในการดำเนินงานน้อย ผู้ร่วมวิจัยจึงมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ให้ทุกคนพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในวงรอบที่ 2 และให้มีการนิเทศภายในให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด จึงได้ดำเนินการวิจัยในวงรอบที่ 2

ผลการดำเนินงานในวงรอบที่ 2 หลังจากได้ดำเนินการนิเทศภายในตามแผนการนิเทศ และให้ความรู้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และ 5) การส่งต่อนักเรียน ส่งผลให้ผู้ร่วมวิจัยสามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ดีขึ้น ผลการประเมินเป็นที่น่าพอใจโดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเพิ่ม 0.65 คิดเป็นค่าร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ ร้อยละ 39.39

สรุปผลการพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย ตามขั้นตอนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน โดยใช้แนวทาง การศึกษาดูงาน การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน สรุปได้ว่า สามารถพัฒนากลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ร่วมวิจัย จำนวน 11 คน ให้มีความรู้ความสารถในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ขั้นตอน ส่งผลให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย ดำเนินไปอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพ นักเรียนได้รับการดูแล ป้องกัน และช่วยเหลือได้ตรงตามความต้องการ เป็นไปตามนโยบายของโรงเรียน และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย ปรากฏว่ามีผู้เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่าย คือ ผู้วิจัย ผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียน ได้มีส่วนร่วมทำให้การวิจัยเพื่อพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบุง เป็นไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย

1.1 สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย พบว่า การจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนรายบุคคล การจัดทำแบบฟอร์มการจัดเก็บเอกสารที่ใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ยังขาดระบบระเบียบ และ ไม่เป็นปัจจุบัน ครูที่ปรึกษายังไม่เห็นความสำคัญการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ได้รับข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากครูที่ปรึกษา ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนส่วนใหญ่แล้ว ยังมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนน้อย การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาไม่ได้ให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

1.2 ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านบุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย พบว่า ครูที่ปรึกษายังขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการดำเนินงานระบบ

ดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ทั่วถึงทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหา ยังไม่มีผู้เชี่ยวชาญในการให้คำแนะนำการดำเนินงานที่ถูกต้อง ขาดการมีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสารระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครอง นักเรียน ในการหาข้อมูล หาสาเหตุ และแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ ของนักเรียน ขาดการนิเทศภายในที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ มีกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนานักเรียนยังไม่มีหลากหลายตามความสนใจของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิศักดิ์ อุตสาพรหม (2552, บทคัดย่อ) ได้วิจัย การพัฒนากระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านอุณา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานยังไม่มีรูปแบบและขั้นตอนในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นระบบ ครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ของตนเองน้อย และไม่มีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองที่จะเข้ามาช่วยดูแล และแก้ปัญหาของนักเรียนร่วมกันกับคณะครูในโรงเรียน

2. แนวทางพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านปุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ประกอบด้วย 1) การศึกษาดูงาน 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ และ 3) การนิเทศภายใน ซึ่งทั้ง 3 แนวทางจะช่วยให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้เป็นอย่างดี และการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ นักเรียนได้รับการดูแลป้องกันช่วยเหลือได้ตามความต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสวรรค์ สอนสุภาพ (2553 : หน้า 150) ได้วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้พัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดำเนินการโดย 1) การศึกษาเอกสาร 2) การศึกษาดูงาน 3) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 4) การดำเนินงานตามขั้นตอนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การนิเทศภายใน พบว่า หลังการพัฒนาครูประจำชั้น ทำให้ครูประจำชั้นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพิ่มมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 20 จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผลจากการพัฒนาการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และครูประจำชั้นสามารถจัดทำคู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการพัฒนาศักยภาพครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านปุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ผลการดำเนินงานในวงรอบที่ 1 ครูมีความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกรอบการศึกษา 5 ขั้นตอน ผู้ร่วมวิจัยได้ลงมือปฏิบัติพร้อมทั้งประเมินการดำเนินงาน แต่เมื่อร่วมกันพิจารณาสะท้อนผลการดำเนินงานแล้ว พบว่า ยังต้องได้รับการพัฒนางานทั้ง 5 ขั้นตอน อีกทั้งระยะเวลาในการดำเนินงานน้อย ผู้ร่วมวิจัยจึงมีความเห็น สอดคล้องกันว่า ให้ทุกคนพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในวงรอบที่ 2 และให้มีการนิเทศภายในให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด จึงได้ดำเนินการวิจัยในวงรอบที่ 2 ผลการดำเนินงานในวงรอบที่ 2 หลังจากได้ดำเนินการนิเทศภายในตามแผนการนิเทศ และให้ความรู้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งผลให้ผู้ร่วมวิจัยสามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ดีขึ้น ผลการประเมินเป็นที่น่าพอใจโดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเพิ่ม 0.65 สอดคล้องกับ นิธิยา ทุมโยธา (2554, หน้า 153) ได้ดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนหนองทุ่มวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 3 จากการที่ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น พบว่า ครูประจำชั้นทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถดำเนินงานตามขั้นตอนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบมากขึ้น คิดเป็นร้อยละความก้าวหน้า 82.21 ครูประจำชั้นได้แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือตรงตามสภาพ ปัญหา และความต้องการ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจโดยทั่วไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ครูทุกคนในโรงเรียนควรได้รับการพัฒนาศักยภาพในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้ความสำคัญในการปฏิบัติงาน และควรมีการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

1.2 การศึกษาดูงาน ควรเป็นโรงเรียนที่มีบริบทที่ใกล้เคียงกับโรงเรียนของผู้วิจัย และศึกษาดูงานมากกว่า 2 โรงเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยเฉพาะด้านเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาวินัยเชิงบวก

2.2 ควรขยายเวลาในการประชุมเชิงปฏิบัติการ จาก 2 วัน เป็น 3-5 วัน และให้มีการจำลองสถานการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้ลงมือปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดผลดีต่อสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *การศึกษาสภาพการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา*

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

ราชกิจจานุเบกษา, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. (2550, 24, สิงหาคม).

เล่มที่ 124 ตอนที่ 47 ก.

โรงเรียนบ้านบุง. *รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านบุง*. (2556). มุกดาหาร

:โรงเรียนบ้านบุง.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2551). *การพัฒนาความเข้มแข็งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน :*

หลักสูตรครู ที่ปรึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13. (2557). *คู่มือการดำเนินงานระบบดูแล*

ช่วยเหลือนักเรียน. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2552-2559)*.กรุงเทพฯ :

บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด